

Kohtaamisen kirkko

**Suomen evankelis-luterilaisen kirkon
toiminnan suunta vuoteen 2020**

Suomen ev.-lut. kirkon julkaisu 7
Kirkko ja toiminta

Kirkkohallitus

Helsinki 2014

Kohtaamisen kirkko – Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toiminnan
suunta vuoteen 2020

© Kirkkohallitus

Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 7, Kirkko ja toiminta
Strategiat
Asianumero: 2012-00800

Kannen kuva: Timo-Matti Haapiainen, kuvankäsittely Riikka Hyypiä

Ulkoasu ja taitto: Unigrafia / Riikka Hyypiä

ISBN 978-951-789-455-5 (nid.)

ISBN 978-951-789-456-2(PDF)

ISSN 2341-9393 (painettu)

ISSN 2341-9407 (verkkójulkaisu)

Unigrafia
Helsinki 2014

SISÄLLYS

ESIPUHE	4
I JOHDANTO	5
II TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOSTEKIJÖITÄ	6
III NYKYISEN STRATEGIAN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	9
IV NELIVUOTISKERTOMUKSEN ESILLE NOSTAMAT HAASTEET	13
V KOHTAAMISEN KIRKKO VASTAUKSENA HAASTEISIIN	15
VI KIRKKO VIESTII KOHTAAMISESSA	26

ESIPUHE

Kohtaamisen kirkko – Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toiminnallinen suunta vuoteen 2020 jatkaa vuoteen 2015 tähtäävän *Meidän Kirkko* -strategian avaamalla tiellä ja tarttuu vuosien 2016–2020 haasteisiin.

Kirkko elää keskellä nopeasti muuttuvaa maailmaa. Sen tulee sekä tuntea toimintaympäristön muutokset että pysyä uskollisena pysyvälle tehtävälleen, mistä reformaation merkkivuosi 2017 muistuttaa.

Kirkko on kohtaamisen yhteisö. Yhteydessä kirkkoon ihminen kohtaa sekä Jumalan että lähimmäisensä ja oman elämänsä todellisuuden. *Kohtaamisen kirkko* kannustaa seurakuntia keskittymään tähän ytimeen ja elämään siitä käsin.

I JOHDANTO

Innostuksen ja suunnan hakeminen seurakuntien perustyöhön on *Kohtaamisen kirkon* lähtökohta. Läpäisevinä periaatteina toimivat ihmisen ja jäsenen näkökulmaan sekä paikallistasoon keskittyminen. Tällä otteella vastataan muutosten herättämiin tarpeisiin ja haasteisiin sekä otetaan etäisyyttä työntekijäkeskeiseen toimintakulttuuriin. Kirkon toiminnan keskiössä ovat kohtaaminen ja suhteet.

Kirkon strategisiin asiakirjoihin tarttuvat seurakunnissa yleensä ensin kirkkoherrat ja näiden jälkeen työntekijät ja luottamushenkilöt. *Kohtaamisen kirkko* kannustaa laajentamaan keskustelua näitä ryhmiä laajemmalle kaikkien seurakuntalaisten keskuuteen ja yhteistyöverkostoihin.

Kirkko elää rakennemuutoksen ja suurten taloutta koskevien kysymysten aikaa. *Kohtaamisen kirkko* nostaa esille asioita, jotka tulee pitää keskeisinä muutosten ja valintojen keskellä. Se on toiminnallinen suunta, ei kirkollinen kokonaisstrategia. Varsinaiset strategiat luodaan paikallistasolla.

Jokaisella seurakunnalla on oma, ainutlaatuinen toimintaympäristönsä sekä omat voimavaransa ja erityishaasteensa, jotka ohjaavat valintoja. *Kohtaamisen kirkko* toimii, kun sen pohjalta laaditaan seurakunnan omat tavoitteet, toimenpiteet, aikataulut ja mittarit.

Strateginen suunnittelu on jatkuva prosessi. *Kohtaamisen kirkko* tarjoaa toiminnalle suunnan, jota tulee tarkistaa vuosittain hyvissä ajoin ennen toiminta- ja taloussuunnitelmien laatimista. *Kohtaamisen kirkko* tähtää vuosiin 2016–2020. Asiakirjan paikallinen työstäminen tulee aloittaa viimeistään alkuvuoden 2015 aikana, jotta sen pohjalta tehdyt valinnat ohjaavat vuoden 2016 suunnittelua.

Kohtaamisen kirkko keskittyy viestintään kirkolliskokouksen tehtävänannon ohjaamana. Viestinnän näkökulma läpäisee koko suunnan, ja siihen otetaan kantaa myös omana kysymyksenään suunnan laajassa versiossa.

Meidän Kirkon tavoin *Kohtaamisen kirkko* on suunnattu meille. Meillä tarkoitetaan *Kohtaamisen kirkossa* koko kirkkoa, sen jokaista jäsentä. Jokainen jäsen on ainutlaatuinen ja korvaamaton. Me olemme kirkko yhdessä.

Kohtaamisen kirkko sitoutuu Raamattuun, kirkon tunnustukseen, kirkkolakiin ja -järjestykseen. Se ei itsessään ole tyhjentävä teologinen julkilausuma, kristillisen opin määritelmä tai kirkollisen elämän kokonaisuohje.

Tämä *Kohtaamisen kirkon* laajan version luvut II–IV taustoittavat tehtyjä valintoja, luku V avaa suunnan tiiviistä versiota, ja luku VI käsittelee viestintää. Lukija, joka ei halua paneutua taustoihin, voi siirtyä suoraan lukuun V sivulle **15**.

II TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOSTEKIJÖITÄ¹

Katsomusten kirjo laajenee: Muiden uskontojen ja kristinuskon muotojen asema Suomessa vahvistuu muuttoliikkeen ja yhteiskunnan yleisen monimuotoistumisen myötä. Uushenkisyyden ilmiöt sekoittuvat perinteiseen uskonnollisuuteen ja muihin katsomuksiin.

Uskonottomuus saa uusia muotoja ja on yhä useammin keskustelukumppani uskontojen kanssa. Tämä näkyy erityisesti nuorissa ikäpolvissa. Nuorten aikuisten ikäryhmästä ateisteja on nyt noin viidesosa.

Maallistuminen näkyy niin yhteiskunnan rakenteiden maallistumisena kuin ihmisten ohentuvana sitoutumisena uskonnonharjoitukseen ja uskonnollisiin arvoihin. Maallistuminen johtaa siihen, että kristinuskosta tulee yhä useammin yksilölle tietoinen valinta tavan ja perinteen sijaan.

Ihmiset ovat entistä riippumattomampia valintoja ja arvoja ohjaavista auktoriteeteista. Lisääntyvä riippumattomuus tukee yksilökeskeisten arvojen keskeisyyttä. Henkilökohtaiset kokemukset ja vertaisarviot vaikuttavat katsomuksellisiin valintoihin enemmän kuin auktoriteettiasemasta käsin lausutut käsitykset. Katsomusten erilaisuus edellyttää kirkolta ja kristityiltä kykyä vuoropuheluun.

Muuttoliike: Maailmanlaajuinen muuttoliike muokkaa Suomea. Rajojen yli tapahtuvan muuton ohella maan sisäinen muuttoliike synnyttää haasteita kirkolle. Maahanmuutto Suomeen voimistuu. Arvioiden mukaan muiden maiden kuin Suomen kansalaisten määrä Suomessa lähes kaksinkertaistuu vuoteen 2020 mennessä luvun noustessa lähelle 350 000 ihmistä.²

Muuttoliike vaikuttaa maan eri osiin eri tavoin. Suuri osa muuttoliikkeestä on lyhytaikaista opiskelu- ja työperäistä liikettä. Maahan pitkäaikaisesti asettuvat muuttajat hakeutuvat usein suuriin kaupunkiin. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla vieraskielisten osuus väestöstä on nyt noin 10 prosenttia ja saattaa nousta yli 20 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä.³ Jotta kirkko olisi uskollinen identiteetilleen, sen tulee kehittää kykyään vieraanvaraisuuteen, monikielisyyteen ja kulttuurien väliseen vuoropuheluun kulttuurisesti monimuotoistuvassa yhteiskunnassa.

Kristinuskon eri muotojen määrä Suomessa kasvaa. Suuri osa muuttajista tulee maista, joissa kristinuskon asema on merkittävä tekijä. Islamin asema vahvistuu maahan-

1 Katso myös Kirkko 2020: Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tulevaisuusselonteko (2011), Kirkkohallitus, Helsinki.

2 Valtioneuvoston periaatepäätös maahanmuuton tulevaisuus 2020 -strategiasta (2013). Helsinki.

3 Helsingin ulkomaalaisväestö vuonna 2013 (2013), s. 2. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki.

muuton myötä. Kehitystä kuvaa se, että muslimien määrä ylittänee lähitulevaisuudessa ortodoksisen kirkon jäsenten määrän. Muutto lisää myös muiden uskontojen ja niiden kannattajien määrää.

Maan sisäinen muuttoliike edellyttää seurakunnilta kykyä tavoittaa muuttajat. Erityisesti nuorten aikuisten muutto haastaa kirkon.

Informaatioteknologia muuttaa elämää: Informaatioteknologian läsnäolo voimistuu useimmilla elämänalueilla. Rajat ihmisen ja tekniikan välillä hämärtyvät. Yhä suurempi osa ihmisten elämästä kuuluu tietoverkoissa. Teknologian kehittyminen tukee yksilöllistä elämäntapaa. Työelämä vaatii joustoja, jotka tekniikka tekee mahdollisiksi.

Sosiaalinen media muokkaa käsitystä yhteisöllisyydestä. Sen kasvu on ollut huomattavaa, mitä kuvaa vuonna 2004 perustetun yhteisöpalvelu *Facebookin* nopea kasvu: yli miljardi käyttäjää alle kymmenessä vuodessa. Toisaalta näyttää siltä, että nuoret ihmiset ovat jo siirtymässä muihin palveluihin.

Sosiaalisen median kehitys on kirkolle sekä suuri haaste että mahdollisuus. Se tarjoaa edullisia ja monipuolisia tapoja luoda kontakteja ihmisten ja ihmisryhmien välille. Kehitys edellyttää jatkuvaa oppimista ja avoimuutta uusille toimintatavoille. Sosiaalisen median muodot kasvavat mutta myös vanhenevat nopeasti.

Teknologian kehitys muokkaa viestintämaailmaa. Kuvan merkitys kasvaa, peilillisuus lisääntyy, ja keskustelun asema korostuu. Median käyttö yksilöllistyy. Mediassa on yhä enemmän ihmisten itse tuottamaa sisältöä.

Väestörakenne muuttuu: 1940-luvun loppupuolella syntyneet suuret ikäluokat ovat siirtyneet eläkkeelle. Yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä kasvaa nopeasti. Vuonna 2010 yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä oli 17,5 prosenttia. Osuus nousee yli 22 prosenttiin vuoteen 2020 mennessä.⁴

Työikäisten osuus väestöstä pienenee. Huoltosuhteen nopea muutos on koko yhteiskuntaan – myös kirkkoon – monitahoisesti vaikuttava tekijä. Väestörakenteen muutokset toteutuvat erilaisina eri alueilla. Koko maan väestö kasvaa, mutta monilla alueilla väestö vähenee. Lähitulevaisuudessa monissa kunnissa yli puolet asukkaista on eläkeläisiä.

⁴ Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestöennuste [verkkójulkaisu]. ISSN=1798-5137. 2012, Liitetaulukko 1. Väestö ikäryhmittäin koko maa 1900–2060 (vuodet 2020–2060: ennuste). Helsinki: Tilastokeskus. http://stat.fi/til/vaenn/2012/vaenn_2012_2012-09-28_tau_001_fi.html

KYSYMYKSIÄ

- Mitkä muutossuunnat ovat vahvoja seurakunnassamme ja sen alueella? Mitä erityishaasteita niistä seuraa?
- Millainen on alueemme väestörakenne? Miten se vaikuttaa seurakunnan resurssien jakoon ja painopisteisiin?
- Mitä katsomuksellisia toimijoita alueellamme on? Millainen on seurakunnan suhde näihin?

III NYKYISEN STRATEGIAN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Meidän Kirko -strategiassa on kuusi strategista suuntaviivaa:

- Hengellinen elämä vahvistuu
- Huolehdimme heikoimmista
- Vahvistamme kirkon jäsenyyttä
- Viemme viestiä
- Rakenteet palvelevat toimintaa
- Kirkon uudistuminen jatkuu.

Kirkon nelivuotiskertomus *Haastettu kirkko* ja muut asiakirjat antavat tietoa siitä, miten suuntaviivat ovat toteutuneet strategiakauden puoliväliin mennessä.⁵

Hengellinen elämä vahvistuu: Kirkolliset toimitukset ja kirkon rooli yhteisön tukena ovat arvostettuja. Toisaalta näiden suosio kirkkoon kuulumisen syinä on laskenut neljässä vuodessa noin kymmenen prosenttiyksikköä.

Kastettujen osuus syntyneistä laski vuosina 2008–2013 84 prosentista 75 prosenttiin. Kirkollisesti vihittyjen parien osuus laski vastaavasti 60 prosentista 49 prosenttiin. Kirkollisen hautaan siunaamisen sai vuonna 2011 noin 95 prosenttia vainajista. Neljässä vuodessa laskua oli yhden prosenttiyksikön verran. Kirkollisesti siunattiin hautaan yli kaksi kolmasosaa kirkkoon kuulumattomista vainajista. Toimituksiin liittyvät innovaatiot, kuten hääyöt ja kastepäivät, ovat olleet suosittuja tapahtumia ja saaneet huomiota julkisuudessa.

Jumalanpalveluksiin osallistuvien ihmisten määrä on laskenut. Vähenneminen koskee erityisesti satunnaisia kävijöitä. Satunnainen osallistuminen on muuttunut osallistumattomuudeksi. Jumalanpalveluksissa käyvien kokemukset jumalanpalveluksista ovat olleet aiempaa myönteisempiä. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden kehittämisellä on saavutettu myös kävijämäärissä näkyviä tuloksia.

Uskonnonharjoittaminen on vähentynyt, samoin kodeissa saatu uskonnollinen kasvatust.

5 Haastettu kirkko: Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2008–2011 (2012), KTK:n julkaisuja 115, Tampere; Kirkon nelivuotiskertomus vuosilta 2008–2011. Tulevaisuusvaliokunnan mietintö 1/2013 Kirkkohallituksen esityksestä 9/2012 (2013), <http://kappeli2.evl.fi/kkoweb.nsf/c7f32a5129224528c2256d6a002d78f0/40fd3248da0a5619c2257b6b004b3ec?OpenDocument>

Huolehdimme heikommista: Seurakuntien ja kirkon auttamistyö on merkittävä syy jäsenyydelle. Seurakunnat ovat toimineet aktiivisesti kriisitilanteissa.

Perheneuvonnan ja sairaalasielunhoidon asiakkaiden määrä on noussut. Diakoniatyön asiakaskontaktien määrä on sen sijaan vähentynyt huolimatta siitä, ettei diakonisen avun tarve ole pienentynyt.

Yhteisvastuukeräys on Suomen suurin vuosittainen kansalaiskeräys. Haitin maanjärityksen vuoksi etuajassa aloitetussa vuoden 2010 keräyksessä saavutettiin ennätystulos 6,8 miljoonaa euroa. Muuten keräyksen tulos on ollut lievässä laskussa.

Osallistuminen lähetystilaisuuksiin ja jatkuvaan toimintaan on vähentynyt, samoin lähetystyöntekijöiden määrä. Kansainvälisen diakonian osuus lähetystyölle ja kansainväliselle diakonialle suunnatusta rahoituksesta on kasvanut.

Vahvistamme jäsenyyden merkitystä: Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäsenmäärä on yhä kansainvälisesti arvioiden suuri sekä lukumääräisesti että suhteellisesti. Kirkon jäsenten osuus kansasta on kuitenkin pienentynyt nopeasti erityisesti nuorten aikuisten ikäryhmässä, mikä on tulevaisuuden kannalta merkittävä haaste.

Yhä harvempi jäsen on sitoutunut kirkkoon voimakkaasti. Vuonna 2011 vain 19 prosenttia jäsenistä ei voinut ajatellakaan kirkosta eroamista, kun vuonna 2007 osuus oli 38 prosenttia ja vuonna 2003 41 prosenttia. Todennäköisten eroajien osuus on lähes kaksinkertaistunut neljässä vuodessa viidestä prosentista yhdeksään.

Kirkkoon kuulumisen syiden ja kirkon itseymmärryksen välillä on jännite. *Meidän Kirke* korostaa hengellisiä syitä, kuten uskoa ja jumalanpalvelusta. Jäsenet korostavat vanhusten ja vammaisten auttamisen, kirkollisten toimitusten ja hautausmaiden ylläpitämisen merkitystä.

Osassa työmuotoja jäsenten panos on keskeinen. Rippikoulu tavoittaa yli 80 prosenttia ikäluokasta, ja suuri osa rippikoulun käyneistä jatkaa vastuutehtäviin johtavassa isoskoulutuksessa. Diakoniatyön vapaaehtoisten määrä on noussut. Seurakuntien musiikkityöhön osallistuu noin 50 000 vapaaehtoista musiikin harrastajaa.

Vuoden 2010 seurakuntavaalien äänestysprosentti oli 17. Nousua edelliseen vaaleihin verrattuna oli 2,5 prosenttiyksikköä. Vaalit olivat ensimmäiset, joissa äänioikeuden alaikäraja oli laskettu 16 vuoteen.

Meidän Kirke asetti tavoitteeksi jäsenten kohtaamisen laadukkaasti viisi kertaa vuodessa. Tavoite on toteutunut joka kymmenennen kohdalla. Lähes puolet jäsenistä on tavoitettu vähintään kerran. Kirkosta eroamistaan todennäköisenä pitävistä jäsenistä kaksi kolmesta ei ole saanut vuoden sisällä minkäänlaista yhteydenottoa seurakunnasta.

Jäsenet eivät juurikaan osallistu jumalanpalveluselämän suunnitteluun, vaikka halua siihen on, minkä vapaaehtoistoiminnan kehittämishanke osoitti. Seurakunnat, jotka ovat kehittäneet seurakuntalaisten osallisuutta suunnitteluun, ovat saavuttaneet myönteisiä tuloksia.

Viemme viestiä: Kirkon verkkoviestintä on vahvistunut. *Hengellinen elämä verkossa* -hankkeen myötä kehitettiin kirkon valmiuksia läsnäoloon verkkoympäristössä. Hankkeen myötä koulutettiin 1 200 seurakunnan työntekijää verkkotyöhön.

Uskonto ja kirkko ovat olleet paljon esillä mediassa ja julkisessa keskustelussa. Kirkkoa kohtaan on esitetty voimakasta kritiikkiä. Useaa mediakriisiä on seurannut huomattava eroaalto sekä keskustelu siitä, mikä on kirkon valmius kohdata kriisit. Keskustelussa on pohdittu, ketkä voivat edustaa kirkkoa eli toimia kirkon kasvoina ja ääminä.

Rakenteet palvelevat toimintaa: Vuonna 2012 yli kolmasosalla seurakuntatalouksista oli negatiivinen vuosikate ja negatiivinen tulos kahdella kolmasosalla. Henkilöstömenot olivat noin 61 prosenttia toimintakuluista. Henkilöstökulujen osuus kirkollisverotuloista on korkeampi, vuonna 2011 osuus oli noin 72 prosenttia. Osuus kasvaa, jos henkilöstömäärä pysyy oleellisesti samana ja kirkollisverotulot laskevat.

Seurakuntien talous on heikentynyt ja taloudelliset erot seurakuntien välillä ovat kasvaneet. Tietyillä alueilla on vaikeuksia rekrytoida työntekijöitä.

Seurakuntien määrä on vähentynyt. Vuonna 2008 seurakuntia oli 515, vuonna 2014 niitä on 428. Yhdistymisillä ei ole ollut yksiselitteistä vaikutusta seurakuntalaisten osallistumiseen suuntaan tai toiseen. Työntekijöiden näkemykset muutoksista ovat olleet ristiriitaisia.

Kehityksen asettamiin haasteisiin on lähdetty vastaamaan laajalla rakennemuutoksella.

Kirkon uudistuminen jatkuu: Noin 86 prosenttia seurakunnista arvioi strategialla olleen paljon tai jossain määrin vaikutusta. Noin kaksi kolmesta seurakunnasta on laatinut oman strategian. Suuri osa näistä on laatinut toimintaympäristöanalyysin. Sen sijaan jäsenistön odotuksia ja toiveita on selvitetty harvemmin.

Meidän Kirkko -strategian pohjalta on laadittu eri toiminta-alueiden linjauksia ja strategisia asiakirjoja. *Meidän Kirkon* pohjalta on noussut monia hankkeita, jotka ovat tukeneet kirkon strategia- ja tulevaisuustyöskentelyä ja yksittäisiä painopisteitä.

Kolmivuotinen *Pyhä*-painopiste edisti strategian toteutumista korostaessaan kirkon perustehtävää, edistäessään työalojen yhteistyötä ja tukiessaan kirkon työntekijöitä.

Vuosina 2009–2012 toteutettiin vapaaehtoistoiminnan kehittämishanke. Seurakuntalaisten toimijuus vahvistui, kun seurakunnissa perustettiin vapaaehtoistoiminnan tiimejä, joissa seurakuntalaiset ja työntekijät suunnittelevat ja toteuttavat vapaaehtoistoimintaa yhdessä.

Jumalanpalveluselämän kehittämishanke *Tiellä – På väg* toteutettiin vuosina 2011–2013. Hankeseurakunnat kehittivät jumalanpalveluselämäänsä omista lähtökohdistaan käsin. Keskeisiksi teemoiksi nousivat jumalanpalveluselämän yhteisöllisyys ja osallisuus.

Hankekokonaisuus *Hengellinen elämä verkossa* käynnistyi vuonna 2009. Hankekokonaisuudessa korostettiin yhteistyötä sekä kirkon sisällä että ulkopuolisten tahojen kanssa. Kirkon yhteistä verkkotyötä kehittävän hankekokonaisuuden painopiste siirtyi loppua kohden seurakuntien verkkotyön kehittämiseen.

Kirkon jäsentietojärjestelmiä on kehitetty KITKE-hankkeen ja sen yhteydessä syntyneen Kirjuri-järjestelmän myötä. HETA-hanke on kehittänyt kirkon henkilöstö ja taloushallintoa. Kirkon talous- ja palkkahallintoa ollaan keskittämässä yhteiseen Kirkon palvelukeskukseen (KIPA).

Seurakuntien rakennemuutosprosessi on vienyt kohti uutta, paikallisten tarpeiden mukaan joustavaa seurakuntayhtymämallia. Vuoden 2014 aikana kirkolliskouksen on tarkoitus tehdä asiasta päätökset, jotka tekevät mahdolliseksi uusien seurakuntayhtymien toiminnan aloittamisen vuosina 2015–2019.

Nelivuotiskertomus pitää tärkeänä sitä, että toiminnan suuntaviivat konkretisoidaan toiminnallisiksi tavoitteiksi niin seurakunnissa, kirkollisissa järjestöissä kuin keskushallinnossakin.

KYSYMYKSIÄ

- Miten *Meidän Kirkon* ja siihen liittyvien strategisten asiakirjojen suuntaviivat ovat näkyneet seurakunnassamme?
- Mitkä ovat olleet seurakuntamme painopistealueet viime vuosina?
- Mitä valinnoilla on saavutettu?

IV NELIVUOTISKERTOMUKSEN ESILLE NOSTAMAT HAASTEET

Haastettu kirkko ja sitä kommentoiva kirkkohallituksen tulevaisuusvaliokunta nostavat esille ajankohtaisia haasteita. Osa haasteista suuntautuu kirkkoon sen ulkopuolelta. Uusateistinen kritiikki ja maallistuminen kyseenalaistavat uskonnon ja kirkon aseman julkisessa elämässä. Kuntaliitokset ja taloudelliset haasteet pakottavat seurakuntia rakennemuutoksiin.

Suuri osa kirkon haasteita nousee kirkon sisäisestä kehityksestä. Suomalaisten suhde kirkkoon on muuttunut viime vuosina nopeassa tahdissa ohuemmaksi niin sitoutumisessa kirkon oppiin, toimintaan kuin jäsenyyteen. Ohut sitoutuminen kirkkoon ei tarkoita välinpitämättömyyttä suhteessa hengellisyyteen ja elämäntätösumuksellisiin kysymyksiin. Vaihtoehtoinen hengellisyys kasvaa. Ihmiset odottavat kirkolta voimakkaampaa osallistumista elämänarvoista käytävään keskusteluun.

Työntekijöiden hengellinen identiteetti kaipaa tukea. Uskon perusteista käytävä keskustelu edellyttää kirkon työntekijöiltä oman perinteen vahvaa tuntemista. Raamattu ja tunnustus tulee tuntea ja niitä tulee kyetä soveltamaan perustyössä.

Uskonnollisen moninaisuuden lisääntyminen johtaa eräiden teorioiden mukaan ristiriitoihin erityisesti voimakkaasti ja heikosti uskonnollisten ihmisten välillä. Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa kehitys näkyy esimerkiksi näkemysten jakautumisena ja vastakkainasetteluna arvokysymyksissä.

Yhä useampi muodostaa käsityksensä kirkosta tiedotusvälineissä käydyn keskustelun pohjalta. Tilanne edellyttää kirkolliselta viestinnältä osallistumista keskusteluun sekä kykyä ennakointiin ja nopeaan reagointiin. Ihmisten tavoittaminen edellyttää läsnäoloa useissa medioissa.

Kristillisen kasvatuksen asema on heikentynyt. Kasvava joukko ihmisiä ei saa kristillistä kasvatusta kodilta tai kirkolta. Erityisiksi haasteiksi nousevat rippikoulua edeltävät ikävuodet 10–14 ja aikuisiän kristillinen kasvatusta sekä perheiden ja kotien uskonnollisen kasvatuksen tukeminen.

Uskonnollisen kasvatuksen heikkeneminen ja irrallisuus suhteessa uskonnolliseen yhteisöön ovat keskeisiä maallistumista edistäviä tekijöitä. Kristillisen kasvatuksen puuttuminen lapsuudessa johtaa todennäköisesti aikuisuudessa irrallisuuteen suhteessa kristinuskoon.

Paikalliset ilmiöt kuten jumalanpalveluselämän kehittäminen ja uudet, nykyihmistä puhuttelevat toimintatavat lisäävät ihmisten sitoutumista kirkkoon.

Suurelta osin vapaaehtoisvoimin toimivat herätysliikkeet tarjoavat mallin osallisuuden kokemukseen liittyvästä sitoutumisesta. Toisaalta liikkeistä käyty keskustelu tekee näkyväksi kirkon sisäiset vastakkainasettelut ja jännitteet.

Kirkon rooli ja asema ovat muutoksessa. Jäsenistö on pienentynyt ja entistä heikommin sitoutunut. Yhteiskunta luo muutospainetta kirkon ja uskonnon aseman suhteen. Kristillisen perinteen rooli yhteiskunnassa pienenee.

Kirkon tulee kyetä sovittamaan yhteen muuttumaton sanomansa ja muuttuva toimintaympäristö. Keskeinen haaste on yksilökeskeisyyden ja yhteisöllisyyden välisen jännitteen kanssa eläminen. Ihmisen yksilöllisyys ja kirkon olemukseen lähtökohtaisesti kuuluva yhteisöllisyys on osattava ottaa huomioon.

KYSYMYKSIÄ

- Miten edellä mainitut haasteet näkyvät seurakuntamme alueella?
- Miten haasteisiin on reagoitu?
- Mihin haasteisiin emme ole tarttuneet?

V KOHTAAMISEN KIRKKO VASTAUKSENA HAASTEISIIN

Kirkon tehtävä

Kirkko kutsuu ihmisiä Jumalan yhteyteen sekä rohkaisee välittämään lähimmäisistä ja luomakunnasta.

Kirkon perustehtävä on pysyvä. Kukin aikakausi ja ympäristö vaikuttavat tapoihin, joilla se ilmaistaan.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko on määritellyt tehtäväkseen tunnustuksensa mukaisen Jumalan sanan julistamisen ja sakramenttien jakamisen sekä kristillisen sanoman leviämisen ja lähimmäisenrakkauden toteutumisen edistämisen muutenkin. (Kirkkolaki 2 §.)

Kirkon tehtävä on jokaisen kirkon jäsenen tehtävä. Sakramenttien jakaminen ja päävastuu saarnaamisesta kuuluvat virkaan vihittyjen pappien tehtäviin. Kaikki muu on pohjimmiltaan yhteistä työtä, vaikka kirkko on vuosisatojen aikana organisoitunut niin, että palkattujen työntekijöiden asema on korostunut.

KYSYMYKSIÄ

- Mikä toiminnassamme ja elämässämme tukee kirkon tehtävän täyttämistä?
- Mikä toiminnassamme ja elämässämme liittyy kirkon tehtävään vain etäisesti tai ei lainkaan?

Kirkon arvot

- Usko – Yhteys armolliseen Jumalaan on kristityn elämän kestävä perusta.
- Toivo – Jeesuksen lupaus tulevaisuudesta tuo toivon.
- Rakkaus – Pyhä Henki rohkaisee meitä rakastamaan toisiamme.

Arvot yhdistävät meitä, määrittävät meitä kirkon jäseninä ja ohjaavat valintojamme ja työtämme. Ne ohjaavat meitä, kun ratkaisemme pieniä ja suuria asioita ilman täsmällisiä ohjeita.

Kirkon arvot ovat samat joka suuntaan. Niiden tulee ohjata niin kirkon sisäistä elämää kuin suhteita ulospäin.

Arvokeskustelun tulee olla jatkuvaa kirkon kaikilla tasoilla. Kirkon tulee tukea yhteiskunnallista keskustelua arvoista ja niiden merkityksestä.

- Miten arvot näkyvät seurakunnassamme?
- Mitkä muut arvot ohjaavat meitä?
- Miten keskustelemme arvoista? Ketkä ovat mukana keskustelussa?
- Miten seuraamme arvojen toteutumista yhteisössämme?

Kohtaamisen kirkko vuonna 2020

Seurakunnan jäsen kokee uskon Jumalaan voimavarana, ja yhä useampi pitää yhteyttä kirkkoon merkittävänä.

Seurakunta on luottamuksen yhteisö, joka tuo erilaiset ihmiset yhteen, ja kirkon sanoma kuuluu ja vaikuttaa kaikkialla.

Kohtaamisen kirkon tulevaisuusnäyn ytimessä on yhden ihmisen mittakaava. Maailmanlaajuinen kirkko elää jäsenissä ja paikallisseurakunnissa. Usko yhdistää ihmisen Jumalaan ja lähimmäisiin.

Tulevaisuudennäky on missionaarinen. Kirkko on olemassa, jotta kristillinen sanoma eläisi kaikkialla maailmassa ja olisi tarjolla jokaiselle ihmiselle. Kirkko julistaa, koska sen sanoma kuuluu jokaiselle sukupolvelle ja koskee kaikkia elämän alueita, suhteita Jumalaan, lähimmäisiin, yhteiskuntaan ja luomakuntaan.

Kirkon vaikutus suuntautuu sekä jäseniin että ulospäin. Jäsenten hengellisen elämän ja kasvun tukeminen sekä lähimmäisenrakkauteen kannustaminen tähtäävät siihen, että jäsenet elävät kristittyinä omilla paikoillaan omien kutsumustensa mukaan ja kutsuvat muita ihmisiä kirkon yhteyteen.

Kristillinen seurakunta yhdistää ihmisiä yli inhimillisten rajojen. Se yhdistää eri kulttuurit, kielet ja sukupolvet. Se luo tilaa järjestöjen, seurojen, organisaatioiden ja viranomaisten yhteistyölle yhteisön hyväksi. Se tukee kotien ja perheiden hengellistä elämää.

Kristus on julkinen, kaikkia elämänalueita koskeva totuus. Kirkko on olemassa tämän totuuden vuoksi.

KYSYMYKSIÄ

- Millainen näky ohjaa seurakuntaamme?
- Minkä pitää muuttua, jotta visio toteutuu? Miten muutos on arvioitava?
- Ketkä ottavat vastuuta muutoksesta? Miten?

Kohtaamisen kirkon painopisteet

Kohtaamisen kirkossa on neljä painopistealuetta. Ne keskittyvät sanomaan, kohtaamiseen, lähimmäisenrakkauteen ja jäsenyyteen.

Painopisteet toteutuvat eri tavoin eri seurakunnissa: Yksityiskohtaisen yhteisen strategian sijaan *Kohtaamisen kirkko* tarjoaa kirkolle yhteisen toiminnallisen suunnan. Suunnan merkitys ja sen edellyttämät toimenpiteet tulee hahmottaa ja laatia paikallistason erityispiirteistä käsin.

Painopisteet edellyttävät laaja-alaista yhteistyötä: Työalakohtaisen ja työnteekijäkeskeisen asioiden tarkastelun sijaan *Kohtaamisen kirkko* kannustaa monialaiseen ja kokonaisuuden huomioon ottavaan strategiseen työhön.

Painopisteitä tulee tarkastella siten, että seurakunnan elämän osa-alueet otetaan kattavasti huomioon. Yhdessä on arvioitava, mitä tehdyt valinnat merkitsevät eri alueille ja työmuodoille, kuten kasvatukselle, viestinnälle, diakonialle, musiikille, vapaaehtoistyölle, julistukselle, lähetykselle, sielunhoidolle, tukitoimille ja näiden yhteistyölle.

Painopisteiden soveltamisessa tarvitaan rohkeutta kokeilla ja epäonnistua: Nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassa uudet löydöt ja luovat sovellukset ovat tärkeässä roolissa. Vanhentuneesta tulee voida luopua ja uudelle tulee tehdä tilaa.

Kirkko edustaa monella tavoin hidasta muutosta. Elämän suuret peruskysymykset ja kirkon sanoma pysyvät samana vuosisadasta ja -tuhannesta toiseen. Tavat ja muodot, joilla sanomaa välitetään ja läsnäolo toteutuu, muuttuvat ympäristön mukana. Hääyöt ja kastepäivät sekä *Suurella sydämellä* -konsepti ovat onnistuneita esimerkkejä uusista keinoista, joissa pysyvät sisällöt ovat saaneet uuden, aikaan ja paikkaan sovitettun muodon.

Uuden löytyminen edellyttää rohkeutta ja lupaa kokeilla. Rohkeus kokeilla edellyttää mahdollisten epäonnistumisten hyväksymistä sekä tilaa ja vapautta ajattelulle.

Painopisteet muuttavat rakenteita: Kuntarakenteen mahdolliset muutokset, niukkeneva talous ja mahdolliset lainsäädännölliset muutokset haastavat kirkkoa etsimään toiminnallisesti mielekkäitä ja taloudellisesti kestäviä rakenteita sekä vahvistamaan oman päätöksenteon asemaa suhteessa yhteiskunnan rakenteiden muutoksiin.

Strategiset valinnat tulee tehdä taloudellisesti realistiselta pohjalta. Kirkon talouden tasapainon kannalta kirkollisverotulon kehitys on ratkaisevin tekijä. Henkilöstö- ja kiinteistökulut on kyettävä suhteuttamaan kirkon perustehtävän toteuttamisen ja vähenevien verotulojen kanssa.

Seurakuntien johtamiselta edellytetään muutoksissa tukea sille, että työntekijät voivat keskittyä perustehtävään ja että he saavat tukea hengellisen elämänsä hoitamiseen.

Uudistuva kirkko on hengellinen yhteisö: Kirkko on Jumalan sanalla ja sakramenteilla kokoama yhteisö. Kristillinen sanoma ja sakramentit välittävät ihmiselle Jumalan armon ja rakkauden. Jumala yhdistää ihmiset itseensä ja toisiinsa yli inhimillisten rajojen.

Kristittyjen vastuu ja palvelu nousevat siitä mysteeristä, jota sana ja sakramentit välittävät. Kirkko on haastettu löytämään yhä uudelleen yhteys arkisesta todellisuudesta sanaan ja sakramentteihin ja päinvastoin.

Kirkon uudistuminen on pohjimmiltaan Jumalan työtä. Kirkko on kutsuttu yhteiseen rukoukseen ja huutamaan avuksi Pyhää Henkeä.

Nostamme sanoman esiin

Emmehan me julista sanomaa itsestämme vaan Jeesuksesta Kristuksesta: Jeesus on Herra, ja hän on lähettänyt meidät palvelemaan teitä. Jumala, joka sanoi: ”Tulkoon pimeyteen valo”, valaisi itse meidän sydämemme. Näin Jumalan kirkkaus, joka säteilee Kristuksen kasvoilta, opitaan tuntemaan, ja se levittää valoaan. Tämä aarre on meillä saviastioissa, jotta nähtäisiin tuon valtavan voiman olevan peräisin Jumalasta eikä meistä itsestämme. (2. Kor. 4:5–7.)

Kirkon sanoma perustuu Raamatussa ilmoitettuun Jumalan sanaan. Kirkko välittää sanomaa elämällään, sanoillaan ja teoillaan. Sanoman sisältö on pysyvä, sen muodot vaihtelevat olosuhteiden mukaan.

Sanoma muuttaa yksilöiden ja yhteisöjen elämää. Se vapauttaa elämään, ohjaa parannukseen, herättää vastuuseen ja vaikuttaa monilla muilla tavoilla henkilökohtaisen ja yhteisen hyvän puolesta.

Kristus on julkinen totuus, ei erillisen uskonnollisen elämänalueen totuus. Kristillinen sanoma ei saa eriytyä arkitodellisuudesta, vaan sen tulee tarjota todellisuuteen uusi, avartava näkökulma. Kirkon tulee puuttua sanomastaan käsin omassa yhteiskunnassamme ja globaalisti vaikuttaviin syrjäyttäviin voimiin sekä puolustaa lakkaamatta ihmisen arvokkuutta.

Kristillisen sanoman tulee elää siellä, missä ihmiset ovat. Sanoma Jeesuksen syntymästä välitettiin ensimmäiseksi paimenille – siis ihmisille töissä. Kirkko ja sen jäsenet on lähetetty elämään uskoa todeksi omilla paikoillaan.

Kirkko on haastettu etsimään uusia, merkityksellisiä kanavia ja foorumeita sanomalleen. Toimintaympäristöä ja jäsenrakennetta kartoittavat välineet auttavat seurakuntaa löytämään toimivia muotoja ja välineitä sanoman välittämiseen.

Kirkko tukee ihmisen henkistä ja hengellistä kasvua sekä kristillisen identiteetin vahvistumista mielekkäällä ja eri elämänvaiheisiin sopivalla tavalla. Kirkko muodostaa hyvän kasvuyhteisön ihmisen elämän eri vaiheissa. Erityisesti on syytä kiinnittää huomiota kouluikäisiin ja aikuisiin.

- Puhumme Jumalasta, Jeesuksesta ja Pyhästä Hengestä rohkeasti ja ymmärrettävästi kaikkialla.

Millaista on rohkea ja ymmärrettävä puhe Jumalasta?

Mitä eri kieliä alueellamme puhutaan? Miten otamme huomioon erilaiset puhutut ja kulttuuriset kielet?

Kenet seurakuntamme julistus kohtaa? Ketä se ei tavoita?

- Hengellinen elämä seurakunnissa on monipuolista ja vastaa ihmisten tarpeisiin.

Miten tietoa ihmisten hengellisistä tarpeista saadaan?

Miten hyvin seurakuntamme vastaa alueen ihmisten hengellisiin tarpeisiin?

Miten yhdistämme erilaisten tarpeiden huomioon ottamisen ja yhteisyyden?

- Jumalanpalvelukset ovat vieraanvaraisia, saavutettavia ja sopivia kaiken ikäisille. Seurakuntalaiset osallistuvat niiden suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Miten lasten osallisuutta jumalanpalveluselämässä tuetaan?

Miten erityisryhmien tarpeet ja saavutettavuus on otettu huomioon?

Ketkä osallistuvat jumalanpalvelusten suunnitteluun ja toteuttamiseen?

Millainen on eri työntekijäryhmien suhde yhteiseen jumalanpalveluselämään?

- Tavoittaaksemme jokaisen välitämme sanomaa ennakkoluulottomasti ja vuorovaikutteisesti myös uusilla viestimillä.

Kenet seurakuntamme viestintä tavoittaa? Ketkä jäävät tavoittamatta?

Mihin välineisiin panostamme? Miten perustelemme valintojamme?

Ketkä seurakunnastamme välittävät viestiä? Millaiset ovat seurakuntalaisten ja työntekijöiden roolit viestinnässä?

Miten hyödynnämme sosiaalista mediaa? Miten olemme läsnä sosiaalisessa mediassa?

- Tuemme kristillistä kasvua kaikissa elämänvaiheissa. Kaikki seurakunnan jäsenten lapset kastetaan.

Miten tavoitetaan nuoret aikuiset sekä uudet seurakuntalaiset ja muuttajat?

Millaista on työalojen yhteistyö seurakunnassamme?

Miten otetaan yhteyttä jäseniin, joiden lapset ovat kastamatta? Miten ihmisiä rohkaistaan pohtimaan kristillisen uskon ja kasteen merkitystä?

Miten työntekijöiden hengellistä elämää tuetaan?

Miten osallisuutta, lasten ja nuorten oikeuksia sekä kotien ja perheiden kokonaisvaltaista hyvinvointia tuetaan? Miten perhelähtöisyys toteutuu seurakuntamme elämässä?

Kohtaaminen koskettaa

Veden kalvossa näet kasvosi, lähimmäisessä näet sydämesi. (Sananl. 27:19.)

Jumala on luonut ihmisen elämään suhteessa kanssaan ja suhteessa lähimmäisiin ja luomakuntaan. Pyhän Kolminaisuuden persoonat, Isä, Poika ja Pyhä Henki, ovat jatkuvassa vastavuoroisessa yhteydessä toisiinsa.

Jumalan Poika syntyi ihmiseksi, jotta syntiin langennut ihminen voisi kohdata Jumalan kasvoista kasvoihin. Hän muistutti ihmisen tehtävästä rakastaa Jumalaa ja lähimmäistä. Ihmisen elämä on elämistä suhteessa muihin.

Monessa kirkon haasteessa on takana kysymys kyvystä kohdata. Kohtaako kirkon sanoma ihmisen ja kulttuurin? Löytääkö ihminen seurakunnasta ihmisen kasvot? Millainen on kokemus kohtaamisesta?

Kohtaamiseen keskittyminen nostaa huomion kohteeksi sen, mitä tapahtuu Jumalan ja ihmisen välillä sekä ihmisten välillä. Kohtaamisen merkitys nousee kirkon missionarisesta luonteesta. Jumala toimii kohtaamisten kautta. Ne syn-

nyttävät ja pitävät yllä ihmisen suhdetta seurakuntaan sekä muokkaavat yksilöiden ja yhteisön elämää monin tavoin.

Kohtaaminen edellyttää tilaa ja avoimuutta, jotta ihmisen elämäntilanne, ajatukset ja toiveet tulevat huomioon otetuiksi. Kaikkia rikastava kulttuurienvälisyys edellyttää sitä, että jokaisen kertomuksille on tilaa, niitä kuunnellaan ja ne otetaan todesta. Yhä useammin mediat ovat ihmisen ja kirkon sanoman kohtaamispaikka.

Ihmisten ikä, elämäntilanteet ja -tavat määrittelevät kohtaamistarpeita ja mahdollisuuksia kohtaamisiin. Joillekin yksittäiset kohtaamiset riittävät, toiset etsivät pitkäaikaisia suhteita. Syrjään joutuneiden ja jätettyjen kohtaaminen edellyttää kirkolta aktiivista etsivää työtä.

Kirkko on luottamuksen yhteisö, joka yhdistää ihmisiä yli rajojen. Kohtaaminen kirkossa ei edellytä tiettyä elämäntilannetta tai taustaa. Kohtaamisen tulee olla avoin jokaiselle.

- Yhteydessä seurakuntaan ihminen kohtaa Jumalan ja lähimmäisen sekä oman elämänsä todellisuuden.

Miten hyvin tunnemme toisemme?

Miten tuemme mahdollisuutta Pyhän kohtaamiseen?

Miten etsintään ja epäilyihin suhtaudutaan?

Miten eri-ikäiset ihmiset kohdataan seurakunnassa?

Miten kirkon sanoma kohtaa ihmisten tarpeet?

- Vuorovaikutukselle luodaan tilaa. Kirkko toimii siellä, missä ihmiset elävät ja liikkuvat.

Miten seurakunta tukee vuorovaikutusta ihmisten välillä?

Miten seurakunnan ja muun yhteisön elämänrytmit sopivat yhteen?

Millaisiin uusiin kohtaamispaikkoihin meidän tulee mennä?

Miten rohkeasti olemme valmiita lähtemään uusille alueille? Mikä tukee rohkeutta?

Miten seurakunta tukee jäsentensä elämää kristittyinä omilla paikoillaan yhteiskunnassa?

- Kuljemme toistemme rinnalla ja jaamme tarinamme.

Miten luomme lisää tilaa jakamiselle?

Millaisille kertomuksille on tilaa seurakunnassa? Millaiset kertomukset jäävät kuulematta?

Kenen kasvot seurakunnan viesteillä on?

Miten työntekijöiden keskinäistä vuorovaikutusta tuetaan?

- Viestintä puhuttelee sekä tunteita että älyä ja haastaa toimimaan.

Millaisille ryhmille viestintä on suunnattu? Kenet se tavoittaa, ketä ei?

Mitä korostamme viestinnässämme? Miten tunteet ja äly otetaan huomioon?

Miten tuemme viestinnän ja toiminnan yhteyttä?

Millainen asema merkityksiä luovilla tunteilla on viestinnässämme?

Rakastamme lähimmäistä

Jeesus vastasi: ”Rakasta Herraa, Jumalaasi, koko sydäimestäsi, koko sielustasi ja mielestäsi. Tämä on käskyistä suurin ja tärkein. Toinen yhtä tärkeä on tämä: Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi. Näiden kahden käskyn varassa ovat laki ja profeetat.” (Matt. 22:37–40.)

Kristityt on lähetetty niin yksilöinä kuin kirkkona rakastamaan lähimmäistään niin kuin itseään ja tekemään toisille sitä, mitä he haluaisivat itselleen tehtävän. Lähimmäisenrakkauden rinnalle ei ole annettu vaihtoehtoa. Sen edistäminen velvoittaa kirkkoa.

Rakkaus on kirkolle voimanlähde ja tehtävä. Kirkon tulee tunnistaa ihmisten tarpeet ja reagoida niihin kaikilla tasoilla. Kirkon tulee rohkaista vastuunkantoon ja tukea ihmisiä siinä. Kirkon tulee etsiä avuntarvitsijat, jotka eivät itse voi löytää kirkkoa.

Ympäristöön, rauhaan ja oikeudenmukaisuuteen liittyvät kysymykset haastavat kirkon pohtimaan omaa rooliaan tulevien sukupolvien hyväksi tehtävässä työssä. Kulttuurisesti monimuotoistuvassa yhteiskunnassa kirkon tulee olla maailmanlaajan luonteensa vuoksi keskeinen kulttuuristen rajojen ylittäjä ja siltojen rakentaja. Kristitylle jokainen ihminen on lähimmäinen.

Lähimmäisenrakkaudesta nouseva vastuunkanto puhuttelee ja haastaa toimimaan. Kirkon laajan ja arvokkaan auttamistoiminnan pitäminen esillä tukee ihmisten mahdollisuuksia osallistua toimintaan ja sitoutumista kirkkoon.

Kristillinen palvelu ei rajaudu kirkon organisaation nimissä tehtyyn työhön. Kirkko elää jäsenissään. Näiden elämä ja työ omilla paikoillaan on kristillistä elämää. Kirkko toimii yhteistyössä eri tahojen kanssa yhteisen hyvän puolesta.

Lähimmäisenrakkaus ei jaa ihmisiä mustavalkoisesti avunantajiin ja avuntarvitsijoihin. Jokaisella ihmisellä on annettavaa toisille ja jokainen tarvitsee jotain muilta. Tasavertainen jakaminen tukee ihmisen arvokkuutta.

- Toimimme haavoittuvassa asemassa olevien hyväksi Suomessa ja ulkomailla.
Miten ihmisten tarpeista saadaan tietoa?
Miten uudet avuntarpeet ja avuntarvitsijat tunnustetaan? Miten tarpeisiin vastataan?
Kuinka suuri osuus määrärahoistamme kohdistuu auttamistoimintaan?
Millä periaatteilla jaamme rahaa?
Kuinka autamme globaalisti?
- Seurakunta yhdistää avuntarvitsijat ja -tarjoajat.
Miten seurakunta tuo ihmisiä yhteen?
Miten ihmisiä kutsutaan vapaaehtoistyöhön?
Millaisia avunvälitysjärjestelmiä hyödynnetään ja miten?
Millainen on moniammatillisen yhteistyön asema seurakunnassa?
Kuinka toimimme kansalaisyhteiskunnassa? Ketkä ovat yhteistyökumppaneitamme?
- Kirkko viestii arvoistaan ja tekemästään hyvästä uskottavasti.
Mitä ja miten kerromme seurakunnan toiminnasta koko yhteisölle?
Kuinka etsimme ja löydämme seurakunnan elämästä ja työstä uutisaiheita?
Millainen on seurakunnan suhde paikallisiin tiedotusvälineisiin?
Minkälaisia koulutustarpeita viestintätäidoissamme on?
- Rakennamme tuleville sukupolville parempaa maailmaa.
Minkä tahojen kanssa teemme yhteistyötä paikallisyhteisön ja maailmanlaajuisen hyvinvoinnin edistämiseksi?
Mitä haavoittuvassa asemassa olevien hyväksi tehdään?
Miten olemme mukana lähetys- ja kehitysyhteistyössä?
Kuinka vähennämme ympäristökuormitustamme ja suojelemme ilmastoa?
Onko seurakunnallamme ympäristödiplomi?
Miten toimimme rauhan ja tasa-arvon puolesta?
Miten lasten ja nuorten kasvurauhaa ja turvallisuutta tuetaan?

Arvostamme jäsenyyttä

Niin kuin meillä jokaisella on yksi ruumis ja siinä monta jäsentä, joilla on eri tehtävänsä, samoin me kaikki olemme Kristuksessa yksi ruumis mutta olemme kukin toistemme jäseniä. Meillä on saamamme armon mukaan erilaisia armolahjoja. (Room. 12:4–6.)

Raamattu kuvaa seurakuntaa Kristuksen ruumiina. Jäsenyys on jäsenyyttä elävässä kokonaisuudessa. Jokainen jäsen on erilainen kuin muut ja kokonaisuuden kannalta välttämätön.

Kirkon tunnustuksen, kirkkolain ja kirkkojärjestyksen antama kuva jäsenyydestä on ihanteellinen ja nousee uskonyhteisön näkökulmasta. Arjen todellisuus haastaa tämän ihanteen. Uudistuvan seurakunnan tulee tunnistaa sekä ihanne että todellisuus ja toimia niiden pohjalta.

Totutut tavat tukea jäseniä eivät riitä, koska maailma on muuttunut ja muuttuu edelleen. Muutos edellyttää jäsenyyden uudenlaista ymmärtämistä. Jäsenten hengellisistä tarpeista huolehtiminen ja kasvun tukeminen on pysyvää ydintä. Viime aikoina tietoisuus jäsenten erilaisista arvoista, odotuksista, kirkkosuhteista ja tarpeista on voimistunut. Tämän tietoisuuden pitää tulla yhä selkeämmin osaksi seurakuntien elämän perusteita. Erilaisten jäsenyyden muotojen mahdollistaminen ja tukeminen on ratkaisevan tärkeää.

Erilaisuuden ja yksilöllisyyden tunnistamisen ohella yhteyden merkityksen tiedostaminen on tärkeää. Jäseniä yhdistää Kristus, ei jäsenten välinen yhdenmukaisuus. Yhteys Kristukseen motivoi etsimään ihmisten välistä yhteyttä suurissakin erimielisyyksissä.

Lasten ja nuorten osallisuus on jäsenyyden ja kirkon tulevaisuuden kannalta keskeinen kysymys. Yhteistyö kotien, perheiden, päivähoidon ja koulujen sekä muiden tahojen kanssa tukee jäsenyyttä, samoin kontaktit ihmisen ja seurakunnan välillä itsenäistymisen, aikuistumisen, muuton ja vastaavien elämän taitekohtien aikana.

Vapaaehtoistoiminnan kehittyminen vaikuttaa huomattavasti tuleviin vuosiin. On huolehdittava siitä, ettei vapaaehtoistoimintaa lähestytä vähenevien henkilöresurssien aiheuttaman työvoimapulan paikkaajana. Jäsenten osallisuus kuuluu seurakunnan olemukseen aina ja kaikkialla.

- Ihmisten elämä, odotukset ja palautteet auttavat linjaamaan seurakunnan toimintaa.

Miten seuraamme toimintaympäristön muutoksia? Miten reagoimme muutoksiin?

Millaisia palautekanavia meillä on ja miten käytämme niitä?

Miten ja millä välineillä tietoa seurakuntalaisten odotuksista ja tarpeista kerätään? Miten eri sukupolvet ja alakulttuurit otetaan huomioon?

Kuinka seurakunta elää yhteisön arjessa ja juhlassa?

Kuinka ihmisten eri elämänvaiheet otetaan huomioon?

Kenet otetaan huomioon, kun toimintaa linjataan? Ketkä jäävät huomiotta?

- Seurakuntalaiset osallistuvat toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen ja saavat kykynsä käyttöön.

Millaisia mahdollisuuksia vastuunkantoon on tarjolla?

Kuinka ihmisiä kutsutaan ja innostetaan mukaan toimimaan?

Kuinka paljon ja missä vaiheessa prosessia seurakuntalaiset osallistuvat suunnitteluun ja toteuttamiseen?

Millaista tukea lasten ja nuorten osallisuus ja kasvu seurakunnan jäsenenä saa?

Mitkä ikäryhmät osallistuvat toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen? Mitkä eivät? Miksi?

- Tiedostamme henkilökohtaisen kohtaamisen tärkeyden. Jokainen jäsen tulee vuosittain tavoitetuksi laadukkaasti.

Mitä merkitsee laadukas kohtaaminen? Kuka määrittelee sen?

Mitä jäsen arvostaa kohtaamisessa?

Mitä kohtaamisella tavoitellaan?

Kuinka monta kohtaamista vuodessa tarvitaan?

- Luottamus kirkkoon säilyy. Kirkkoon liittyvien määrä nousee.

Miten tuemme päätöksenteon avoimuutta?

Miten jäsenyyteen liittyviä mittareita seurataan?

Miten tavoitamme uusia ihmisiä kirkon sanomalla?

Miten kirkon diakoninen toiminta näkyy?

Elämmekö niin kuin opetamme?

VI KIRKKO VIESTII KOHTAAMISESSA

Viestintä on kaikkien yhteisöjen ja organisaatioiden keskeinen työväline. Kirkon perusviesti nousee perustehtävästä: evankeliumin julistamisesta ja sakramenttien jakamisesta. Kirkon sanoma uskosta, toivosta ja rakkaudesta on viesti, jota tulee jakaa vuorovaikutteisesti, innostuneesti ja monipuolisesti.

Jokainen seurakunnan jäsen viestii kirkosta

Viestintä kuuluu kaikille. Se edellyttää kokonaissuunnittelua ja kehittämistä kaikilla tasoilla. Tavoitteena on, että jokainen kirkon työntekijä, luottamushenkilö ja vapaaehtoinen on osaava viestijä, joka saa tarpeen mukaan tukea viestinnän ammattilaiselta. Tämä edellyttää viestintäkoulutusta viestinnän kaikilla tasoilla.

Viestintä luo yhteyttä

Lähimmäisenrakkaus on kirkon viestinnän lähtökohta. Se tarkoittaa, että jokaisessa lähimmäisessä nähdään Kristus. Arvostavaan viestintään kuuluu kunnioitus ja aito vuoropuhelu.

Viestinnän suunnittelussa ja johtamisessa tulee ottaa huomioon ihmisten ja yhteisöjen erilaiset odotukset ja tarpeet. Monimuotoisessa yhteiskunnassa kirkon on kyettävä vuorovaikutukseen monilla kielillä ja monissa yhteyksissä. Kirkon elämä ja sanoma ovat yhä useammalle ihmiselle vieraita. Tilanne edellyttää kirkon viestijöiltä taitoa kuunnella ja käyttää ymmärrettävää kieltä.

Kirkko on tärkeä toimija yhteiskunnassa. Viestintämme tukee niitä arvoja, joille kirkon toiminta perustuu. Kirkko on arvojohtaja, joka toimii lähimmäisenrakkauden eturintamassa. Yhteiskunnallisena vaikuttajana kirkko toimii haavoittuvassa asemassa olevien puolustajana sekä luomakunnan, oikeudenmukaisuuden ja rauhan hyväksi.

Viestintä ennakoi ja reagoi

Jatkuvasti muuttuva toimintaympäristö edellyttää monimuotoisen viestinnän ja sisältöjen hallintaa. Rakenteita ja toimintatapoja on kehitettävä aktiivisesti muutoksia ennakoiden. Toimintatavoista, jotka eivät toimi, on uskallettava luopua.

Kirkko viestii paitsi uskonnollisena myös julkisoikeudellisena yhteisönä. Viestinnän tulee olla ennakoivaa ja avointa. Kipeiden ja vaikeiden aiheiden ennakoiva

esilletuominen tukee kirkon viestiä. Kristinuskon sanoman välittäminen edellyttää rohkeutta ja henkilökohtaisuutta. Media ja ihmiset odottavat kirkolta kasvoja, jotka jakavat viestiä.

Erityisesti kriisitilanteissa kirkon äänen on kuuluttava mediassa. Tämä edellyttää suunnitelmallisuutta, ennakoivuutta ja toimivaa sisäistä viestintää. Kirkon eri tasoilla tulee olla ajan tasalla oleva kriisiviestintäsuunnitelma.

Viestintä vaikuttaa mielikuviin

Mielikuvat kirkosta rakentuvat vahvasti kohtaamisissa, kasvokkain ja mediassa. Seurakunnan työntekijöiden tehtävä on tunnistaa elämän peruskysymyksiin liittyvät sekä median uutiskynnyksen ylittävät uutisaiheet. Sosiaalisessa mediassa kirkko elää vuorovaikutuksessa ja voi vaikuttaa aktiivisesti julkisuuskuvaansa. Kohtaamisen kirkko on viestinnässään lähettäjänsä asialla.

